

Fængselsvæsen.

Danmark.

Meddelelser om dansk Fængselsvæsen 1914.

Paa Forslaget til Finanslov for Finansaaret 1915—16 er der søgt en ny Bevilling paa 4.500 Kr. til Fortsættelse af de tidligere i Tidsskriftet^{*)} omtalte psykiatriske Undersøgelser af de i Straffeanstalterne for Mænd hendsiddende Fanger. Til disse Undersøgelser, som forventes at kunne bringes til Afslutning i Løbet af nævnte Finansaar, er der i hvert af de to foregaaende Finansaar bevilget 4.500 Kroner.

Om Overledelsen af den tidligere i Tidsskriftet^{**)} omtalte Arbejdsdrift i Straffeanstalterne er der udfærdiget en Lov af 21. April 1914. Ved denne Lov, som der tillagdes Lovskraft fra den 1. s. Md., er der oprettet dels et Embede som Kommitteret ved Fængselsvæsenets Arbejdsdrift under Justitsministeriet, dels et Kontorchefembede under Direktøren for Fængselsvæsenet. Om førstnævnte Embede bestemmes det i Loven, at den Kommitterede, der sorterer under Direktøren for Fængselsvæsenet, lønnes med 5.000 Kr. aarlig samt en Tantième af 1½ pCt. af det Beløb, hvormed den aarlige Nettofortjeneste overstiger den gennemsnitlige Nettofortjeneste af Arbejdsdriften i de 5 Aar 1906/07 til 1910/11. Om sidstnævnte Embede udtaler Loven, at der i Kontoret for Fængselsvæsenets Arbejdsdrift ansættes en Kontorchef, der lønnes som og i det hele ligestilles med Kontorchefer i Centraladministrationen.

Til Kommitteret beskikkede Kongen under 2. Maj 1914 Folketingsmand, Konsul *Aug. Birch*, der den 14. Februar

*) 1. Aargang pag. 70 og 2. Aargang pag. 48.

***) 2. Aargang pag. 51 ff.

1913 af Justitsministeriet var beskikket til gennem det under Fængselsdirektoratet oprettede Kontor for Fængselsvæsenets Arbejdsdrift at lede denne. Oprettelsen af Kontorchefembedet skyldtes, at Arbejdet i det nævnte Kontor var steget meget betydeligt i det siden dets Oprettelse forløbne Aar; i de Bemærkninger, der ledsagede Forslaget til Loven, udtales det, at der i Embedet bør ansættes en Mand med forretningsmæssig Uddannelse. I Overensstemmelse hermed er til Kontorchef udnævnt Overretssagfører *Weibüll*, som efter sin juridiske Uddannelse har fem Aars praktisk Handels- og industriel Uddannelse.

Der er i det forløbne Aar gjort et Forsøg med Indførelse af **A k k o r d b e t a l i n g** til Fanger i Vridsløselille og Kristianshavns Straffeanstalter. De hidtil gældende Regler om den Arbejdsfortjeneste, som tilstaaes Fangerne i Straffeanstalterne, ere følgende :

a. Kgl. Anordning af 13. Februar 1873 angaaende Fuldbyrddelsen af Strafarbejde i Fællesskab bestemmer: Fanger paa Forberedelsesstadiet og Tvangsstadiets 1. Klasse (der er en Straffeklasse) tilstaaes der ingen Arbejdsfortjeneste. Fanger paa sidstnævnte Stadiums 2., 3. og 4. Klasse skal der, naar de udfører det dem foreskrevne Pligtarbejde, derfor tilstaaes henholdsvis 4, 6 og 8 Øre daglig. For Fanger i Tvangsstadiets 5. Klasse er Arbejdsfortjenesten ikke som i de foregaaende Klasser en bestemt, men den godtgøres ugentlig efter Maalet og Vægten af det Overarbejde, der er leveret, og hvor et Pligtarbejde ikke kan sættes, skal der tilstaaes, alt efter den udviste Flid, en Godtgørelse af indtil 16 Øre daglig. Fanger paa Overgangsstadiet skal der tilstaaes en vis nærmere bestemt Del i Fortjenesten afpasset efter, hvad der gives den frie Arbejder.

b. Ifølge Justitsministeriets Bekendtgørelse af 14. Maj 1907 om nogle Lempelser i nævnte Anordning, forsaavidt angaar de Fanger, som fra Horsens Straffeanstalt udsendes til Kulturarbejder paa de jydsk Heder og ved Kolseng Mergelleje, gælder det, at Arbejdsducøren tildeles Fangerne efter bemeldte Anordnings Regler, hvorhos der af Direktøren for Fængselsvæsenet efter Indstilling af Straffeanstaltens Inspektør for udmærket Flid kan tilstaaes Fangerne Ekstraducør ud over den ved Anordningen hjemlede.

c. Klassereglement af 31. December 1908 for Cellefanger i Vridsløselille Straffeanstalt bestemmer, at der i 1. Klasse

ikke gives nogen Arbejdsfortjeneste, medens denne for Fanger i 2., 3. og 4. Klasse er henholdsvis 4, 6 og 8 Øre for hver Arbejdsdag.

d. Efter kgl. Anordning af 28. Maj 1913 om Fuldbyrkelse af Forbedringshusarbejde i Nyborg Straffeanstalt godskrives der ikke Fanger paa Begyndelsesstadiet nogen Arbejdsducør; hvis Fanger paa Mellemstadiets 1. og 2. Klasse og paa Slutningsstadiet viser Flid ved Arbejdet, er Arbejdsducøren henholdsvis 4, 8 og 12 Øre daglig, der kan stige indtil henholdsvis 8, 12 og 16 Øre daglig, hvis der udvises særlig Flid.

Som det fremgaar af de ovennævnte Regler, har der hidtil kun i meget ringe Udstrækning været Mulighed for at indrømme Fangerne Akkordbetaling. En saadan maa imidlertid anses for egnet til at fremme Fangernes Arbejdsiver — hvad de i Fangekolonierne i saa Henseende indvundne Erfaringer bekræfter — og den virker saaledes i Overensstemmelse med et af Straffens Formaal: Fangens Dygtiggørelse til lovligt Erhverv, samtidig med at den gavner de til Straffuldbyrdelsen knyttede økonomiske Interesser, ligesom den giver Fangen Lejlighed til at erhverve sig Midler, som kan lette hans Genindtræden i Samfundet. Af disse Grunde besluttede Direktoratet for Fængselsvæsenet — indtil videre dog kun forsøgsvis — at indføre Akkordbetaling i større Omfang end tidligere.

Ved Skrivelse af 28. Januar 1914 har Direktoratet saaledes indført Akkordbetaling for nogle af de i Vridsløselille Straffeanstalt hensiddende Fanger, som sysselsættes med Arbejder, for hvilke der lader sig fastsætte et bestemt Pligtarbejde. Ved Skrivelsen er der truffet følgende nærmere Ordning: Idet de nugældende Arbejdsducører betragtes som ækvivalerende det foreskrevne Pligtarbejde, ydes Akkordbetaling for, hvad der af Fangen præsteres ud over Pligtarbejdet. Akkordbetaling gives straks efter Fangens Indsættelse i Straffeanstalten, og den stiger ikke med Klasseoprykningen. For Recidivister reduceres Satserne for Akkordbetalingen med 25 %*). Fangerne i de tre øverste Klasser kunne kun med Inspektørens Samtykke i hvert enkelt Tilfælde i Anstal-

*) Denne Regel er væsentlig motiveret ved, at Recidivister, der som Regel ville faa anvist samme Slags Arbejde som det, hvormed de under deres tidligere Ophold i Straffeanstalten have været beskæftigede, derfor i Almindelighed gennem den tidligere stedfundne Ovelse ville være i Besiddelse af større Færdighed i det paagældende Arbejde end de Fanger, som for første Gang indsættes i Anstalten.

ten disponere over indtil Halvdelen af det som Akkordbetaling fortjente Beløb. Fanger i laveste Klasse kunne ikke disponere over nogen Del af det nævnte Beløb, dog at indtil Halvdelen af Beløbet kan anvendes til Porto til Breve, som Fangen afsender. Ved Fangens Losladelse kan Inspektøren, naar det skønnes hensigtsmæssigt, bestemme, at det Fangen som Akkordbetaling godskrevne Beløb skal sendes til Udbetaling til ham efter Ankomsten til hans Bestemmelsessted. Paa de omhandlede Beløb kommer iøvrigt de i Anordning af 8. Maj 1905 §§ 1 og 4—6 om Fangernes Arbejdsduccorer indeholdte Regler til Anvendelse. Pengene tilhører saaledes ikke Fangen, førend han har faaet dem udbetalt; de kan forbyrdes ved slet Forhold, og der kan af dem udredes Erstatning for Skadetilføjelse.

I Overensstemmelse med Direktoratets nævnte Skrivelse er der derefter under 1. Februar 1914 af Inspektionen for Vridsløselille Straffeanstalt udfærdiget et Reglement for Fangernes Akkordarbejde, og dette begyndte den nævnte Dag.

Da Forsøget faldt heldigt ud, anmodede nævnte Anstalts Inspektion Direktoratet om Bemyndigelse til at indføre Akkordbetaling i større Udstrækning end ved den ovennævnte Skrivelse anordnet, og saadan Bemyndigelse gaves under 1. April 1914. Direktoratet har dernæst ved Skrivelse af 12. Maj 1914 indført Akkordbetaling for enkelte af Kvindefangerne i Kristianshavns Straffeanstalt, og man agter at indføre den nye Ordning ogsaa i de andre Straffeanstalter, efter at Resultaterne af den i det forløbne Aar stadig have vist sig at være gunstige. Til Oplysning i saa Henseende anføres følgende Uddrag af en Rapport, som Inspektøren for Vridsløselille Straffeanstalt den 21. December 1914 har afgivet til Kontoret for Fængselsvæsenets Arbejdsdrift:

»Adgangen til Akkordfortjeneste har for mange Fanger været en stærk Spore til Arbejdet, og Niveauet for leveret Arbejde er derigennem hævet betydeligt. Enkelte Fanger viser en forbausende Flid — og ofte de, som ere døvne udenfor; de kan derfor samle sig forholdsvis betydeligt. Men for Flertallet af Fanger svarer Fortjenesten saa temmelig til den for Akkordberegningen til Grund liggende Forudsætning, at den omtrent bliver lig Duccoren. Kun forholdsvis faa sløve og ligegyldige Fanger af dem, som har Adgang til Akkord, nøjes med at præstere Pligtarbejdet. Enkelte Fanger er saa ivrige ved Arbejdet, at de bede sig fri for Skole, og mange arbejde hele Søndagen udenfor Kirketiden. Akkordarbejdet giver god Anvisning til at erfare, hvad der bor i en

Fange, om han vil og kan anstrenge sig, om han har Følelse for Kone og Born m. m., om han har Sans for at se ordentlig ud i Klæderne o. s. v., og jeg tror, at det, naar Fortjenesten holdes indenfor de rette Grænser, er udviklende saavel for Fangens Erhvervsevne som ogsaa for hans Pligtfølelse og Selvagtelse.

For Mestrene og Arbejdstilsynet ligesom ogsaa for Kontorpersonalet volder Akkordarbejdet selvfølgelig et ikke ubetydeligt Merarbejde.

Fra Fangernes Side har der hidtil ikke foreligget et eneste Tilfælde af Klage over Beregningen af Akkordfortjenesten, som de selv kontrollerer gennem det dem udleverede Maanedesregnskab.

Et Par særlige Virkninger af Akkordfortjenesten skal endnu omtales:

Da Vagabonder og Bellere, som ellers i Reglen vilde være at hjemsende efter endt Straf, nu kan samle sig nogle Penge og derfor ikke er subsistensløse, kan de ikke hjemsendes. Herved sparer Fængslet ikke saa faa Penge i Hjemsendelsesomkostninger. Om det er til Gavn for Retssikkerheden, er et andet Spørgsmaal.

For Fængselselskaberne har Akkordarbejdet den Betydning, at de sparer en stor Del Understøttelser til losladte Fanger, som nu kan klare sig selv. Navnlig de hidtil meget almindelige Understøttelser til Hjemrejse bortfalde nu for en stor Del.»

Ved Forslaget til Finanslov for 1915—16 søges den fornødne Bevilling til Oprettelse af en ny Fangekoloni paa den jydskede Hede. Udsendelsen af Fanger fra Horsens Straffeanstalt til Kulturarbejder paa Heden begyndte i Sommeren 1899 og er fortsat i hver af de følgende Somre. Fangerne have i de forløbne Aar arbejdet dels i Gedhus Plantage og den tilstødende Myremalmsplantage og dels først i Plantagen Mourier Petersen og derefter i Dejbjerg Plantage. I de senere Aar have Fangerne i et Antal af 20 arbejdet først i ca. 4 Maaneder i Plantagerne ved Gedhuset og derefter i ca. 2 Maaneder i Dejbjerg Plantagen. Det sidste Sted er Arbejdet imidlertid ved at slippe op, idet Plantagen væsentlig er tilplantet, og der er derfor fra »Det danske Hedeselskab« fremkommet Forslag om til Erstatning for Fangekolonien i Dejbjerg i Sommeren 1915 at oprette en ny Koloni ved de under Selskabet sorterende Plantager ved Flynder Sø: Plantagen Ludvig Schröder, Hjerl Hede Plantage og Stubbergaard Plantage, hvilke Plantager ere nyanlagte og danne et samlet Komplex, ca. 2.000 Tdr. Land stort og beliggende 1½ Mil Syd for Skive. Egnen er kun i ringe Grad beboet

og er velegnet til Opholdssted for en Fangeafdeling. Fangerne skulle i de to første Maaneder af den aarlige Kampagne arbejde i de nævnte Plantager og derefter i de følgende fire Maaneder i Gedhus Plantagen. Da Afstanden mellem de to Kolonier kun er ca. 3 Mil, og da Vejen mellem dem gaar gennem en lidet befolklet Hedeegn, skulle Fangerne marschere dette Stykke Vej. I Plantagerne ved Flynder Sø vil der være Arbejde for Fangerne i en længere Aarrække. Der vil i Plantagen Ludvig Schröder blive bygget en Fangebolig, der indrettes paa samme Maade som Fangeboligen ved Gedhus Plantage og ligesom denne vil koste ca. 4.000 Kr. Heraf betale Plantagerne ca. 3.000 Kr., medens Staten — ligesom ved Opførelsen af Fangeboligerne i Gedhus og i Kjolsen Mergel-leje — skal yde et Tilskud af 1.000 Kr.

I en Erklæring, som Fængselsdirektoratet afæskede Inspektoren for Hørsens Straffeanstalt angaaende Hedeselskabets ovennævnte Forslag om Oprettelsen af en ny Fangekoloni, udtaler han sin Anbefaling af Forslaget, »forsaavidt Fangerens Anvendelse til saadanne Arbejder skal fortsættes i samme Spor som hidtil«, hvorhos han tilføjer følgende:

»Det kunde imidlertid ved denne Lejlighed være ønskeligt, at Spørgsmaalet om, hvorvidt den Form, hvorunder Strafarbejdsfanger f. T. anvendes til Kultiveringsarbejde her i Landet, bør være den endelige eller bør underkastes visse Forandringer, blev gjort til Genstand for en Drøftelse.

Som det vil vides, har Fangers Anvendelse til saadant Arbejde nu fundet Sted i 16 Aar og er fra første Færd betegnet som et Forsøg. Uagtet der i Aarenes Løb flere Gange er sket Udvidelser i denne Straffuldbyrdelsesmaade, saaledes at der nu anvendes ca. 3 Gange saa mange Fanger til Friluftsarbejde som i de første Aar, staar man dog vedblivende paa dette Omraade paa Forsøgets Stadium. Forsogsperioden har imidlertid nu været saa lang, at det vilde være ønskeligt at faa fastslaaet en endelig Form.

Det vil sikkert fra alle Sider indrømmes, at Forsøget i flere Henseender er lykkedes, men Erfaringen har samtidig vist, at der ved den Maade, hvorpaa Fangerne nu anvendes til Friluftsarbejde, klæber forskellige Ulemper, som man bør søge at komme bort fra.

Jeg skal tillade mig at henlede Opmærksomheden paa nogle af disse Ulemper uden dog at komme ind paa Enkeltheder.

Det maa saaledes betragtes som meget uheldigt og som et Tilbageskridt i penitentiær Henseende, at Kolonifangerne ikke som Fællesfangerne i Straffeanstalten ere isolerede om Natten. Bedre Elementer blandt Kolonifangerne har overfor mig beklaget

sig over den raa Tone, der ikke sjælden hersker i de fælles Soverum i Fangekolonierne, ligesom der ogsaa har været fremsat Mistanke om, at Kolonifanger med homoseksuelle Tilbøjeligheder om Natten har forsøgt Tilmærkelser i usædelig Retning overfor Medfanger.

Den Omstændighed, at den daglige Ledelse i nogle af Kolonierne, navnlig de saakaldte Hedekolonier, er overladt til hyppigt skiftende Opsynsbetjente *), vanskeliggør Ensartethed i Fangebehandlingen og dermed Hævdelsen af Orden og Disciplin. De Betjente, der ere mindre samvittighedsfulde, ere, navnlig fordi de ikke staa under den sædvanlige Kontrol af deres Foresatte, tilbøjelige til at slaa af paa Fordringerne til Fangerne, saaledes at de lukker Øjnene for, at disse overtræde det gældende Reglement, og at dette skaber uheldige disciplinære Forhold, er en Selvfølge, ligesom det ogsaa i høj Grad vanskeliggør efterfølgende pligtopfyldende Betjente at hævde Reglementet overfor Fangerne.

Disciplinen lider ogsaa under, at der ikke i Kolonierne til Stadighed er en overordnet Funktionær tilstede. Erfaringen viser, at Respektforholdet fra Fangerens Side overfor Opsynet i Kolonierne efterhaanden svækkes, saaledes at adskillige Fanger, der i længere Tid har været Kolonifanger, ere tilbøjelige til at optræde paa en for »sikker« og i det hele mindre passende Maade overfor Opsynet.

Den Ekstraducør, der ydes Fangerne i Kolonierne, er gennemgaaende for høj, hvilket navnlig gælder Ducøren for Akkordarbejde. Efter Forholdenes Natur kan der ikke altid arbejdes paa Akkord, og naar der arbejdes paa fast Dagløn, er Fangerne ikke sjælden langsomme og tvære ved Udførelsen af Arbejdet, fordi de ikke opnaa den højere Akkordducør.

Den Maade, hvorpaa Koloniarbejdet f. T. er ordnet, medfører meget betydelige Udgifter for Straffeanstalten. Fangeforplejningen er dobbelt saa dyr som i Anstalten, og Fangerens Beklædning medfører ogsaa større Udgifter end sædvanlig paa Grund af, at det haarde Arbejde bevirker et stærkt Slid paa Tøjet. Betjentes og Fangers Rejser mellem Straffeanstalten og Kolonierne er forbundne med store Bekostninger, ligesom der til Be-

---

*) I »Hedekolonierne«, der jo kun er aabne om Sommeren, gør 3 ældre Betjente Tjeneste; den ene af disse fungerer som Overbetjent. Betjentene skifter hver 6. Uge. I Fangekolonien ved Kjølsen Mergelleje, der er aaben hele Aaret, er der en Overbetjent, som gør Tjeneste til Stadighed i Kolonien, og 3 yngre Reservebetjente, som skifter efter 2 à 3 Maaneders Forløb.

tjentenes Ekstralønning (Forplejning og Dagpenge) medgaar betydelige Beløb.

Den Omstændighed, at Hedekolonierne kun er aabne i Sommerhalvaaret, bevirker, at Antallet af Reservebetjente i Straffeanstalten maa være forholdsvis stort, hvilket maa anses for meget uheldigt, ligesom dette Forhold ogsaa medfører, at der om Vinteren, naar Hedekolonierne er lukket, ikke i Straffeanstalten er Brug for saa mange Reservebetjente som om Sommeren, hvorfor flere af disse maa gaa ledige i Størstedelen af Vinteren.

Endelig skal jeg henlede Opmærksomheden paa, at Fangernes aandelige Tarv i ret betydelig Grad forsømmes under deres Ophold i Fangekolonierne. Nogen Undervisning gives der som bekendt ikke, Sjælesorg og Gudstjeneste er indskrænket betydeligt og Adgang til passende Læsning ligeledes. At dette er uheldigt, navnlig for de yngre Kolonifanger, og særlig uheldigt i den Koloni, der i nogle af de sidste Aar har været aaben hele Aaret, nemlig Fangekolonien ved Kjolsen, kan næppe betvivles.

De fornævnte Ulemper kunde i det væsentlige fjernes, hvis der i Stedet for de nuværende mindre Fangekolonier blev oprettet en større Fangekoloni med saa stort et Antal Fanger, at der ved samme kunde være ansat en overordnet Leder (Viceinspektør) og et fast Opsynspersonale. Denne Koloni burde være baseret paa Kultiverings- og Landbrugsarbejde, være aaben hele Aaret og underlagt Horsens Straffeanstalt.

En saadan Koloni vil imidlertid næppe kunne oprettes i en nærmere Fremtid, dels af økonomiske Hensyn, og dels fordi Fangekolonien ved Kjolsen formentlig ikke kan nedlægges i adskillige Aar. Jeg har dog allerede nu ment at burde henlede Opmærksomheden paa, i hvilken Retning Fangernes Anvendelse til Koloniarbejde efter mit Skøn bør gaa, navnlig for at paapege det ønskelige i, at Fængselsvæsenet ved Oprettelsen af nye mindre Fangekolonier ikke binder sig for en længere Aarrække.«

Direktoratet for Fængselsvæsenet kan i det væsentlige tiltræde Fængselsinspektør *Froms* Bemærkninger om de Ulemper, som klæber ved de bestaaende Fangekolonier, og om Ønskeligheden af i Stedet for disse at have en større Koloni organiseret paa den af ham nævnte Maade. En saadan Koloni kan der imidlertid ikke være Tale om at foreslaa oprettet for Tiden, hvor Spørgsmaalet om en omfattende Straffelovsreform er Genstand for Drøftelse. Indtil videre maa man derfor nøjes med Kolonierne i Kjolsen og i Gedhus Plantage og den foreslaaede nye Koloni ved Plantagerne ved Flynder Sø, og man maa finde sig i de Mangler, som klæber ved

disse smaa Kolonier, hvilke Mangler langt opvejes af de Goder, som Kolonierne byder.

I Efteraaret 1911 indførte Direktoratet for Fængselsvæsenet Gymnastikundervisning for Fanger i Vridsløselille Straffeanstalt*). Følgende Regler fastsloges: Alle Fanger, som ved Indsættelsen i Anstalten ere under 22 Aar, skulle, hvis de behandles i Celle, have Gymnastikundervisning, medmindre de enten ifølge Fængselslægens Erklæring ikke bør deltage deri eller have gjort sig skyldige i grovere Disciplinærforseelser, i hvilket sidste Tilfælde de i indtil 2 Maaneder af Inspektoren kunne udelukkes fra Undervisningen; hvis de behandles i Fællesskab, skulle de kun have Gymnastikundervisning, hvis Inspektoren eller Fængselslægen anser saadan Undervisning for særlig ønskelig overfor dem. Fanger, som ved Afleveringen til Anstalten have fyldt 22 Aar, skal der saa vidt muligt gives Undervisning i Gymnastik, naar de af Inspektoren eller Fængselslægen anbefales dertil.

Da af de mandlige Forbedringshusfanger under 22 Aar, som tidligere afleveredes til Vridsløselille Straffeanstalt, det overvejende Flertal nu indsættes i Nyborg Straffeanstalt**), har Direktoratet under 7. April 1914 bestemt, at de ovennævnte Regler om Gymnastikundervisning for Fanger i Vridsløselille Straffeanstalt under 22 Aar fremtidig skulle bringes til Anvendelse paa dør hensiddende Fanger under 25 Aar.

Kort Tid efter Verdenskrigens Udbrud udtalte Direktoratet for Fængselsvæsenet overfor Straffeanstalternes Inspektioner Ønsket om, at der med passende Tids Mellemrum af-

*) Se Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet Aargang XXXIV Side 140 og Beretning om Straffeanstalterne i Danmark, for 1911—12 Side 10 ff.

**) I Nyborg Straffeanstalt, der toges i Brug den 12. Juli 1913, indsættes ifølge Justitsministeriets Cirkulære af 5. s. Md. de med Forbedringshusarbejde ansatte mandlige Personer, som ere under 23 Aar, medmindre de mindst 2 Gange tidligere have udstaaet Strafarbejde. Kgl. Anordning om Fuldbyrkelse af Forbedringshusarbejde i Nyborg Straffeanstalt af 28. Maj 1913 § 10 bestemmer: »Fangerne skal have Undervisning i Gymnastik, medmindre deres Helbredstilstand er til Hinder derfor. Denne Undervisning gives i Cellen eller i et særlig dertil bestemt Rum eller i fri Luft. I sidste Tilfælde gives den ordentligvis under Gaardturene, men kan dog ogsaa — ligesom i de tvende førstnævnte Tilfælde — gives paa andre Tider af Dagen navnlig umiddelbart før Fangernes Sengetid.«

holdes Foredrag for Fangerne om Krigen og de dermed i Forbindelse staaende Forhold.

Tvangsarbejdsfangers Anvendelse til Hedeopdyrkning. Medens det hidtil kun har været Fanger fra Horsens Straffeanstalt, der har været anvendte til Opdyrkning af Hede, er der i April og Maj 1914 gjort Forsøg med at lade en halv Snes af Fangerne i Tvangsarbejdsanstalten i Nordby udføre Arbejde i Statsplantagen paa Fano. Plantagen ligger ca. $\frac{3}{4}$ Mil fra Anstalten. Fangerne gik fra Anstalten Kl. 6 om Morgenen og vendte tilbage Kl. 5 om Eftermiddagen. Arbejdet bestod i at grave Riller til Plantning i Heden, dog var i den sidste Maaned 2 à 3 Fanger beskæftigede med at slaa Lyng. Arbejdet var tilfredsstillende og Fangernes Opførsel upaaklagelig, naar undtages en enkelt Fange. Der udbetaltes 1 Kr. 85 Øre daglig pr. Fange; deraf fik hver Fange 30 Øre daglig i Arbejdsducør, hvilket er 3 Gange saa meget som den ordinære Ducør, medens Resten tilfaldt Anstalten. Dennes Nettoudbytte af Fangernes Arbejde i Plantagen — ca. 1 Kr. pr. Fange pr. Dag — var dobbelt saa stort som Udbyttet af det bedst betalte Arbejde, der drives i Anstalten, alene undtagen Stenslagning, der gav omtrent samme Indtægt som Arbejdet i Plantagen, men som kun fandt Sted i ganske ubetydeligt Omfang. Medens ved Arbejdet i Plantagen Bruttoindtægten var 1 Kr. 85 Øre daglig pr. Fange, var ved de forskellige indendørs Arbejder i Anstalten Bruttoindtægten gennemsnitlig ca. 20 Øre daglig pr. Fange.

Da Forsøget, hvis Iværksættelse nødvendiggjorde nogle Ændringer i det for Anstalten gældende Reglement, faldt saa heldigt ud, agter man i større Udstrækning at fortsætte Forsøget i Sommeren 1915 med Beplantning af de offentlig fredede Klitter paa Fano og af de Arealer, som af deres Ejere ønskes beplantede.

De københavnske Arresthuse*) omfatter Arresthuset paa Nytorv, der kan rumme 88 mandlige og 47 kvindelige Fanger, Arresthuset paa Kristianshavn, som kan rumme 80 mandlige og 95 kvindelige Fanger, og Vestre

*) Medens Staten administrerer Straffeanstalterne, administrere Kommunerne Arresthusene og Tvangsarbejdsanstalterne, med hvilke Direktoren for Fængselsvæsenet dog fører Tilsyn, ligesom han skal godkende Forslag til Opførelse eller Forandring af dem.

Fængsel, der kan rumme 306 mandlige Fanger og desuden paa Sygehuset har Plads til 21 Mand.

Den Bygning, hvori Arresthuset paa Kristianshavn findes, ejes af Staten, der benyttede den som Straffeanstalt indtil 1870, da den nedlagdes som saadan. I samme Aar blev den efter Overenskomst*) mellem Justitsministeriet og Københavns Magistrat udlejet til Københavns Kommune for af denne at benyttes som Arresthus. Det betonedes dog udtrykkeligt af Ministeriet, at Ordningen kun var midlertidig, og dette skete formentlig, fordi man, skønt der ikke var forløbet en halv Snes Aar siden Fængslets Opførelse**), ansaa Bygningen, der var opført paa den gamle Veterinærskoles Grund, for uegnet til i en længere Aarrække at tjene til Fængsel. I en Besigtigelse af Bygningen, som den 23. Maj 1892 foretoges af den da konstituerede Overinspektør for Fængselsvæsenet, oplyses det bl. a., at en Pumpe fra en Sump afgiver en gullig, stærkt stinkende Væske, at der ved Gravning i Grunden viser sig Mængder af Kreaturbenrade, og at Pladsen tidligere skal være benyttet til Nedslagnings- og Begravelsessted for syge Kreaturer. Og Besigtigelsen, der udførligt gør Rede for Bygningernes store Brandfarlighed og Mangler i hygiejnisk Henseende, slutter med en Udtalelse om, at den hele Bygning er et i høj Grad uheldigt og utidssvarende og tildels sundhedsfarligt Opholdssted saavel for Fanger som Frie, og en Evakuering snarest at anbefale.

Da Kommunen kun stod som Lejer af Kristianshavns Arresthus, og da det ved Afslutningen af Lejemaalet, der kunde opsiges med 2 Aars Varsel, var fremhævet, at Arrangementet kun var midlertidigt — og naturligvis ogsaa fordi der maatte regnes med en Tilvækst af Københavns Befolkning og som Følge deraf ogsaa med en Forøgelse af Antallet af københavnske Forbrydere — havde man Udvidelsesmuligheder for Øje, da man i Begyndelsen af Halvfemserne anlagde Vestre Fængsel. Spørgsmaalet om at udvide dette Fængsel, der toges i Brug i 1895, blev rejst allerede i 1897, og det blev senere genoptaget i 1906 uden at naa til endelig Afgørelse. Atter i 1911 rejstes Spørgsmaalet, og ved Skrivelse af 10. November 1911 godkendte Direktoratet for Fængselsvæsenet et af Københavns Magistrat indsendt

*) Under de forudgaaende Forhandlinger anførtes fra Ministeriets Side som Grund til at frafalde nogle til Magistraten stillede Krav om Foretagelsen af visse bygningsmæssige Foranstaltninger — Hensynet til »den forestaaende Procesreform«. Disse Forhandlinger fandt Sted i 1870!

**) Det opførtes i Henhold til Lov af 19. Februar 1861.

Forslag til Udvidelse af Vestre Fængsel. I samme Skrivelse udtaltes det, at man agtede i den nærmeste Fremtid at opsigte Lejemaalet af Arresthuset paa Kristianshavn, da en i længere Tid fortsat Benyttelse af Bygningen til Fængsel skønnedes at være uforsvarlig. Og ved Skrivelse af 7. Marts 1912 opsagde Ministeriet derefter det nævnte Lejemaal til Ophor d. 1. April 1914. Efter at Københavns Stadsarkitekt og Stadsingeniør havde tilendebragt den detaillerede Udarbejdelse af Forslaget til Vestre Fængsels Udvidelse, og efter at Magistraten havde vedtaget at søge dette Forslag gennemført, forelagde den under 30. Novbr. 1912 Sagen for Borgerrepræsentationen, hvor den i et d. 9. Decbr. s. A. afholdt Møde kom til Forhandling, der sluttede med, at Sagen henvises til et i samme Møde nedsat Udvalg.

Da dette Udvalg i over 13 Maaneder end ikke havde holdt noget Møde om Sagen, og da der saaledes ikke, siden Sagen af Magistraten forelagdes Borgerrepræsentationen, var foretaget noget Skridt til ved Gennemførelsen af Forslaget til Udvidelse af Vestre Fængsel at skaffe den fornødne Plads til det Antal Fanger, som hidtil havde været anbragt i Fængslet paa Kristianshavn, foretog Direktøren for Fængselsvæsenet d. 20. Januar 1914 ledsaget af Direktoratets tekniske Konsulenter, Arkitekt *Varming* og Ingeniør *Svend Koch*, og Fængselsinspektør *Ammitzbøll* en Besigtigelse af sidstnævnte Fængsel. Denne Besigtigelse, ved hvilken endvidere, efter Direktoratets Anmodning, Sundhedsstyrelsens Konsulent i Hygiejne og Fængslets Læge vare til Stede, gav en udførlig Skildring af de alvorlige Mangler i sanitær Henseende, som klæber ved Bygningerne, og som gentagne Gange i Aarenes Løb er bleven paatalt af Fængselslægen. Og Besigtigelsen, der ogsaa fremhævede Bygningernes Brandfarlighed, sluttede med at udtale, at »den hele Tilstand er saadan, at Bygningen ikke bør benyttes til Arresthus længere end absolut fornødent til at tilvejebringe anden og bedre Plads til Arrestanterne«. I Skrivelse af 28. Febr. 1914 til Københavns Magistrat udtalte Ministeriet, at man fastholdt sin tidligere udtalte Opfattelse af det uforsvarlige i vedblivende at benytte Arresthuset paa Kristianshavn, i hvilken Henseende man henviste til de samtidig fremsendte Afskrifter af de tvende ovennævnte Besigtigelser af Fængslet og bemærkede, at Direktøren for Fængselsvæsenet havde fralagt sig Ansvaret for den med en fortsat Benyttelse af bemeldte Fængsel forbundne Brandfare og Fare for Opsynspersonalets og

Fangernes Helbred; idet Ministeriet saaledes maatte kræve, at der for københavnske Fanger tilvejebragtes saa mange Pladser, som Nedlæggelsen af Kristianshavns Fængsel nødvendiggjorde, udbad man sig en Udtalelse om, hvorvidt der var truffet Foranstaltninger, som muliggjorde en Evakuering af nævnte Fængsel d. 1. April 1914, til hvilket Tidspunkt Lejemaalet jo var opsagt.

Under 2. April 1914 svarede Magistraten, at Forholdene ikke havde tilladt at træffe Foranstaltninger, som muliggjorde en Evakuering af Fængslet paa Kristianshavn, og at den ikke saa Udveje her til, førend Udvidelsen af Vestre Fængsel var tilendebragt; Magistraten vilde imidlertid lade sig det være magtpaaliggende paa enhver Maade at fremskynde Udførelsen af dette Arbejde, og med dette for Øje havde den efter Modtagelsen af Ministeriets Skrivelse tilskrevet Borgerrepræsentationen, men Kommunen var desværre, som Forholdene vare, henvist til at gøre Regning paa en fortsat midlertidig Benyttelse af Fængslet paa Kristianshavn.

Efter at det af Borgerrepræsentationen nedsatte Udvalg om Vestre Fængsels Udvidelse derefter havde afgivet Betænkning, og efter at Borgerrepræsentationen d. 4. Juni 1914 havde vedtaget Forslaget om at udvide Fængslet, tilskrev Ministeriet under 8. s. Md. Magistraten, at man indvilgede i, at Kommunen benyttede Arresthuset paa Kristianshavn indtil Oktober Flyttedag 1915, til hvilket Tidspunkt Udvidelsen af Vestre Fængsel antagelig kunde være tilendebragt.

Ved Udvidelsen af Vestre Fængsel, der er budgetteret til 1.103.328 Kr., vil det bringes til at kunne rumme 472 mandlige og 88 kvindelige Fanger. Foruden at der saaledes ved Udvidelsen skaffes 254 nye Pladser til Fanger, omfatter den en Sygeafdeling for 29 Kvindefanger, en Lægebolig og en Funktionærbolig samt 2 Komplekser à 23 Fangegaarde.

I forrige Hefte af Tidsskriftet blev der (S. 61—66) givet nogle Meddelelser om Disciplinærstraffene i Arresthusene. Det der omtalte Lovforslag, hvorved de nu til Raadighed staaende Disciplinærstraffe suppleres med Hensættelse i Strafcelle, vil i denne Maaned paany blive fremsat i Landstinget i den Skikkelse, hvori det blev vedtaget af dette Ting i Maj f. A.

Januar 1915.

Thorkil Fussing.